

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1939

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑ II

Ε.Γ.Α.Τ.Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὰ πενήντάχρονα τοῦ κ. Μιχ. Ἀργυροπούλου (*)

Πλέον ὁ ναύτης στὰς δυτικὰς ἀκτὰς «τῆς Ἑλλάσσορος Ἀσίας», ὅπως λέγει ὁ ποιητής, συναντοῦσε ποτὲ πόλιν εὐτυχημένην τῆς ὁποίας γνωρίζετε τ' ὄνομα.

Ἐκεῖ κάτω, εἰς χρόνους δουλείας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ λέξις Ἑλλάς δὲν ἀπηχοῦσεν ἢ ὡς γεωγραφικὴ μόνον ἔννοια, ἰδρῦετο Σχολὴ ὅπου ἤρχισαν καὶ πάλιν διδασκόμενα τ' ἀθάνατα ἔπη, μὲ τὰ ὅποια, πρὸ τριακοντάδος σχεδὸν αἰώνων, τυφλὸς ραψωδὸς ἐτραγούδησε τὸ κάψιμο τῆς Τροίας καὶ τῶν Τρωαδιδῶν τὸ ξεκλήρισμα καὶ ἀκόμα τῶν νικητῶν αὐτῆς τὰς συμφορὰς.

Τὰ φύλλα τοῦ μαθητολογίου τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ τοῦ Κοραῆ, μετὰ τοῦ ποιεσθέντος μὲ χολὴν Συκουτρῆ, πού ἦτο πεπρωμένον νὰ κλάψουν τόσο πρόωρα τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, περιλαμβάνουν ὀνόματα περιφανῆ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς λογοτεχνίας, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς πατριωτικῆς δράσεως. Ἀρκοῦμαι ἀναφέρων ἐνταῦθα τὸν Ἰ. Σκυλίτσην, τὸν Παῦλον Καρολίδην, τὸν ἐν Παρισίοις περίφημον ἰατρὸν Κλάδον, τὸν ὄχι ὀλιγώτερον περιφανῆ ἰατρὸν Ἰωάννην Κοντολέοντα, μέγαν εὐεργέτην τοῦ Πανεπιστημίου, τὸν χθὲς εἶ μετὰξὺ ἡμῶν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον, παραλείπων τόσους ἄλλους καὶ μετὰξὺ τῶν ζώντων ἀκόμη, τῶν ὁποίων αἱ μορφαὶ τιμῶσι καὶ σήμερον καὶ τὰ Πανεπιστήμιά μας καὶ ξένα Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημία.

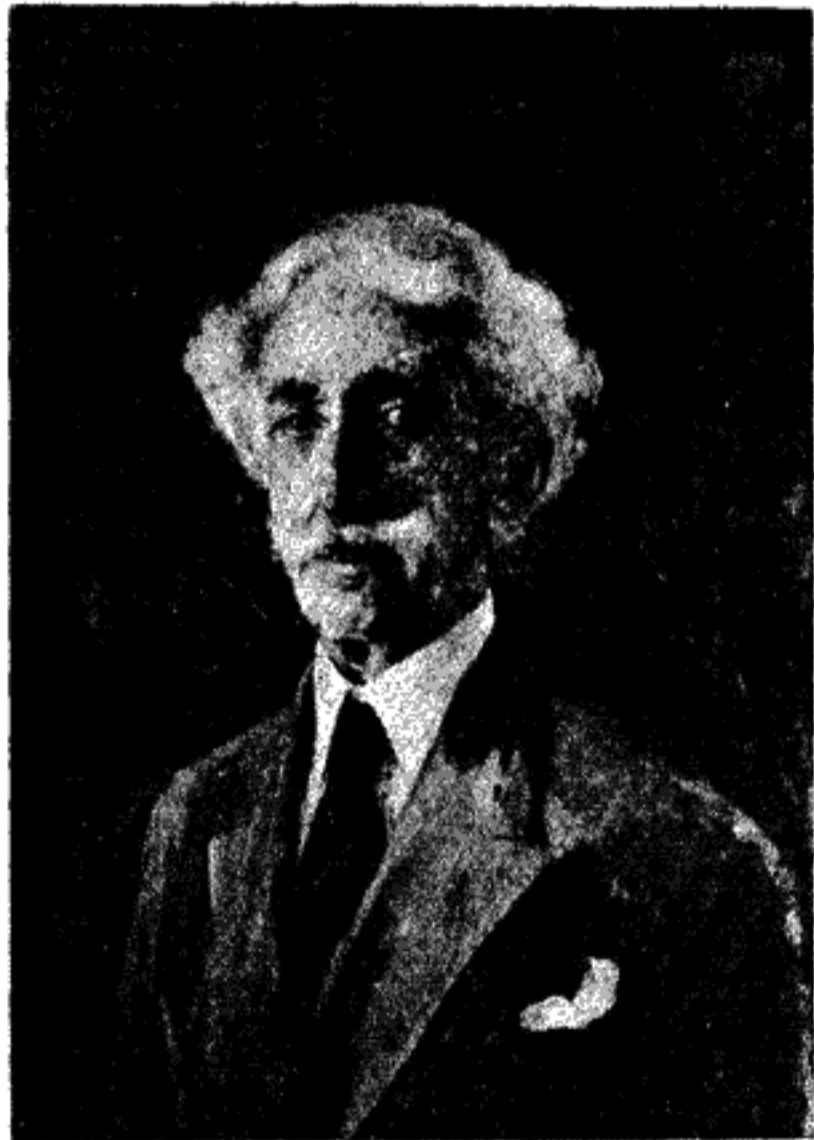
Ἀλλὰ τώρα ἄς ἀρκεσθῶμεν νὰ ἀνοίξωμεν μαζί τὴν μικρὰν σελίδα τῶν ἀποφοίτων τοῦ 1879.

Θὰ συναντήσωμεν ἐκεῖ, μὲ τὰ μάτια μας ὑγρά, τὰ ὀνόματα δύο ἐξαιρετικῶν παιδιῶν τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ γένους Νικολάου Ἀρώνη, τοῦ διαπρεποῦς ἰατροῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Χρήστου, διδασκάλου καὶ αὐτοῦ, μὲ πλοῦτον γνώσεων, καλωσύνης καὶ εὐγενείας πρὸ τῆς ἱερᾶς μνήμης τοῦ ὁποίου θὰ μοὶ ἐπιτρέψετε ἀκόμη καὶ τὴν σημερινὴν ἡμέραν, ἡμέραν ἑορτασμοῦ, νὰ μὴ

(*) Μὲ θερμὰς ἐκδηλώσεις ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης ἐωρτάσθησαν ἐπὶ μεγάλη αἴθουσα τοῦ «Παρνασσού», πλημμυρισμένη ἀπὸ ἐκλεκτὸ κόσμον, τὴν Κυριακὴν 18 Δεκεμβρίου π.ε., τὰ πενήντάχρονα τοῦ κ. Μιχ. Ἀργυροπούλου. Μία προτομὴ τοῦ τιμωμένου ποιητοῦ ἐπὶ σκηνῆ, ἔργο τοῦ γλύπτου Θωμᾶ Θωμοπούλου, καὶ μία προσωπογραφία, φιλοτεχνημένη ἀπὸ τὸν ζωγράφο Ε. Δούκα, κί' ἕνας δάφνινος στέφανος μὲ λύρα, — προσφοραὶ τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν Σμυρναίων, — ἀποτελοῦσαν τὴν λιτὴν ἀλλὰ σεμνὴν διακόσμησην. Διαβάστηκαν, ἀπὸ τὸν κ. Μιχ. Ροδᾶ, μία ἐπιστολὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἰ. Μεταξᾶ πρὸς τὸν ποιητὴν, καὶ ἄλλη τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ, ὅπου ὁμιλεῖ μὲ ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμόν γιὰ τὸ ποιητικὸν τοῦ ἔργου. Ἀκολούθησαν οἱ ὁμιληταὶ τοῦ ἑορτασμοῦ: ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Στέλιος Σεφεριάδης, τοῦ ὁποίου καὶ δημοσιεύουμε τὸ λόγον, καὶ οἱ κ. κ. Γεώργιος Πῶπ, Τέλλος Ἀγρας καὶ Σὺλβιος. Χαρακτηριστικὰ ποιήματα τοῦ κ. Μιχ. Ἀργυροπούλου ἀπάγγειλαν αἱ κ. κ. Θεὼνη Δρακοπούλου (Μυρτιώτισσα) καὶ Πούπα Κοκκινάκη.

Τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἑορτασμοῦ εἶχε ἡ «Ἐνωσις Σμυρναίων» μὲ τὴν συνεργασίαν Ἀθηναίων λογοτεχνῶν.

θελήσω νὰ κρύψω τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης μου καὶ ἔπειτα, εἰς τὰ ποτὲ χρυσᾶ ἀλλ' ἤδη ἀνθρακωθέντα φύλλα τῶν ἀπολυομένων τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῆς Σχολῆς μας, συναντῶμεν τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου πατριώτου ἰατροῦ Ἀποστόλου Ψαλτώφ, καὶ τοῦ Σωκράτη Σολωμονίδου, τοῦ ὁποίου νέου ἤκουον γέροντες, καὶ πλαγίως αὐτῶν τὸ ἰδικόν σου, ἀγαπητὲ συνάδελφε Μιχὴλ Ἀργυρόπουλε, πού σήμερον, φίλοι παλαιοί, πανηγυρίζοντες τὴν πενήντην καὶ πλέον ἔτων φιλολογικὴν καὶ ἐθνικὴν καὶ νομικὴν δράσιν σου, γιορτάζουν τ' ἀνθισμένα μαλλιά σου, ὅπως

Ε. ΔΟΥΚΑΣ

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

θὰ ἔλεγεν ὁ ποιητὴς τῆς «Ἀντιγόνης» καὶ τοῦ «Οἰδίποδος».

Μικρὸς ἀπόφοιτος τοῦ Γυμνασίου, ἤρχεσο κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1881 εἰς τὰς Ἀθήνας γιὰ νὰ σπουδάσῃς νομικά. Ἀλλὰ δὲν ἤρχεσο μόνος Ἐφερες μαζί σου, ὁμοῦ μὲ τὰς συμβουλὰς πατρὸς σεβαστοῦ, καὶ τὸ ὑπόδειγμα ὑψηλόφρονος καὶ ἐξαιρετικῆς καλοκαγαθίου μεγάλου σου ἀδελφοῦ, τοῦ ἰατροῦ Ἰπποκράτη, καὶ κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ σοῦ ἀνοίξῃ ὡς πέρα τὶς θύρες τῶν φιλολογούντων τῆς ἐποχῆς.

Σὺ ὁ μικρὸς ἀπολυτηριούχος, ἔφερες μαζί σου, εἰς τόμον ὀλόκληρον, μετάφρασιν τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Μυσσέ, μετάφρασιν νεανικὴν βέβαια, εἰς καθαρεύουσαν, δυναμένην ὅμως νὰ παραβληθῇ πολλαχοῦ μὲ τὰς ὠραιότερας εἰς

καθαρεύουσαν μεταφράσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔστω καὶ τὰς φερύσας τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Ραγκαβῆ ἢ τοῦ Βλάχου.

Ἀκούσατε, παρακαλῶ :

«Ἰδοῦ:

καὶ ἡ μελίρρυτος Ἑλλάς, ἡ μήτηρ μου ἐκείνη

Τὸ Ἄργος καὶ τὸ Πτελεόν. . . .

Κι' ἡ φίλη τῶν περιστερῶν ἐκεῖ μακρὰν Μεσσηνίαν.

Ἰδοῦ ἐκεῖ τὸ Πήλιον μὲ τ' ἀνθηρὰ του νῶτα,

Καὶ πέραν, ὅπου βλέπει τις λουόμενον τὸν κύκνον,

Ἰδὲ σιγὰ μορμύροντα τὰ ρεῖθρα τοῦ Εὐρώτα,

Παρ' ᾧ ἀπλοῦται ἡρεμος, καθὼς παιδίου λίκνον,

Καθὼς ἀργύρου πλάξ λαμπρὰ ὁ κάλπος ὁ πλησίον

τῆ Ὀλιζώνη τὴν λευκὴν Καμύρην προσδεικνύων...⁽¹⁾

Καὶ ἀλήθεια, μόλις ἐφθασες εἰς Ἀθήνας, οἱ φιλολογοῦντες σ' ἐθεώρησαν δικό τους. Ἄλλως τε, δὲν τοὺς ἀπεθάρρυνες καὶ πολὺ.

Εὐθύς ἀμέσως γίνεσαι συνεργάτης εἰς τὸ «Μὴ χάνεσαι» τοῦ Γαβριηλίδου, εἰς τὸν «Ραμπαγὰ», εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν», καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας τῆς Σμύρνης.

Πῶς μὲ ὅλας τὰς ἀσχολίας σου αὐτὰς κατώρθωσες νὰ πάρῃς διπλῶμα νομικῆς, πολλοὶ τὸ θεωροῦν φαινόμενον. Καὶ ἀκόμη, πολὺ περισσότερο τὸ θεωροῦν ὡς φαινόμενον πῶς ὁ Μιχαλάκης Ἀργυρόπουλος, ὁ γράφων χρονογραφήματα, πολιτικὰς ἀνταποκρίσεις, ποιήματα, κατορθώνει νεώτατος νὰ ἔχη δικηγορικὸν γραφεῖον μὲ πελατεῖαν σοβαρὰν, ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον ὅλων τῶν προξενικῶν δικαστηρίων τῆς ἀνατολικῆς μεγαλοπόλεως, ὅπου ὁ δαίδσλος τῶν νομοθεσιῶν ὅλων τῶν Κρατῶν ἐμφανίζεται μὲ ἀπαιτήσεις συνεχῶν μελετῶν διὰ νὰ κατορθώσῃ ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν νὰ κινεῖται ἀκινδύνως.

Χαμηλὴ ἀντίληψις τῶν ἀδυνάτων.

Χαμηλὴ ἀντίληψις ἐκείνων πού δὲν θὰ ἐννοήσουν ποτὲ πῶς ὁ Ingres, διαλεχτὸς βιολιστῆς, ἤρχισε νὰ σπουδάζῃ ζωγράφος, γιὰ νὰ ξαφνιαστοῦν ἀκόμη περισσότερο ὅταν ἔμαθον πῶς ὁ ξακουσμένος πιά ζωγράφος Ingres ἐξακολουθοῦσε νὰ μαγεύῃ μὲ τὸ περίφημο βιολί του. Πῶς ὁ περίφημος νομικὸς καὶ διπλωμάτης Γρότιος καταδέχονταν νὰ γράφῃ στίχους, χωρὶς νὰ σκεφθοῦν πῶς ὁ ἀνδρῶν ἀπάντων σοφώτατος, ὅπως ἔλεγεν ἡ παλαιὰ μας χρηστομῆθεια, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διακριθῇ καὶ ὡς γλύπτης, καὶ πῶς

(1) Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ κομφοῦ ἐκείνου βιβλίου, ὁ Βλ. Γαβριηλίδης, σὲ μακρὸ σημείωμά του στὸ «Μὴ χάνεσαι» (1882), ἐπικρίνει τὴν καθαρεύουσα γιὰ τὸν ποιητικὸ λόγον, ἀλλὰ ὁμιλεῖ μ' ἐνθουσιασμό γιὰ τὸ ἔργο τοῦ νεαροῦ μεταφραστοῦ, πού μπορούσε νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἔργο ὀρίμου ἀνδρός, καὶ χωριστὰ γιὰ τὸν ἐκτενῆ πρόλογόν του περὶ Ἀλφρέδ ντὰ Μυσσέ, «πού ἐγράφη ἐπὶ τῆ βάσει τῶν νεωτάτων πηγῶν», καὶ παροτρύνει τὸν νεαρό Σμυρναῖο νὰ ἐπιδοθῇ μὲ ζῆλον στὴ λογοτεχνία. Ἀπὸ τότε ὁ κ. Ἀργυρόπουλος μετέφρασε τοῦ Ἰδίου Γάλλου ποιητοῦ σὲ στίχους τὸ «Κύπελλον καὶ Χεῖλη», (κάηκε στὴν καταστροφὴ τοῦ 1922), τὰ «Ὀνειρα τῶν Κοριτσιῶν», πού πρόκειται νὰ παιχθῇ, καὶ τελευταία ἐδημοσίευσε στὴ «Νέα Ἑστία» τὴς μεταφράσεις τῆς «Βενετίας» καὶ τῆς «Ἀνταλούζας», πού ἔκαμαν ζωηρότατη ἐντύπωση. (Σημ. τῆς «Ν.Ἑ.»).

δὲν ἦτο δευτερεύων ποιητῆς ὁ περιφημότερος τῶν Ἀθηνῶν νομοθέτης.

Ἄλλως τε, ἀγαπητὲ φίλε, μεταξὺ τῶν ἀμέσως προηγηθέντων τῆς ἐποχῆς σου μεγάλων Ἑλλήνων, δύο τοῦλάχιστον παραδείγματα σοφῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου μας, Σμυρναίων καὶ αὐτῶν, ἦσαν ἀρκετὰ διὰ νὰ σὲ κάνουν νὰ μὴ σταματήσῃς τὸν διπλοῦν νομικο-φιλολογικὸν δρόμον σου

Τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου μας βοτανολόγου, τοῦ Σμυρναίου Θεοδώρου Ὀρφανίδου, τοῦ συγχρόνου καὶ ἐμπνευσμένου ποιητοῦ τῆς Χίου δούλης, τοῦ Πύργου τῆς Πέτρας καὶ τοῦ «Τίρι-Λίρι», καὶ ἀκόμη, πλησιέστερόν σου, τὸ παράδειγμα τοῦ ἐν Σμύρῃ καὶ ἀπὸ μητέρα Σμυρναίαν γεννηθέντος μεγάλου μας νομοδιδασκάλου Παύλου Καλλιγᾶ, μὲ τὸ περίφημο μυθιστόρημά του «Θάναος Βλέκας».

Ἔτσι, ὀρθοτενῆς καὶ περήφανος πρὸ εἰρωνικῶν τινῶν μειδιαμάτων ἀνιδέων ἢ ἀγραμμάτων μοχθηρῶν, δὲν ἐδίστασες νὰ χαράξῃς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν σταδιοδρομίαν σου τῆς δικηγορικῆς δράσεως, ἀνάμεσα εἰς τὰς ροδοκαλλιεργημένας κοιλάδας τῆς ἀγαπητῆς σου ποιήσεως.

Ἄλλὰ δὲν σταματᾷ ἐκεῖ ὁ ἀνήσυχος χαρακτήρ σου.

Ἡ παλαιὰ γειτονικὴ αὐτοκρατορία καθίσταται ἀπὸ τοῦ 1908 πολιτεία συνταγματικὴ, αἱ δ' ὑποσχεθεῖσαι, ἀλλὰ μὴ διδόμεναι ἐλευθερίαι, ἀνάπτουν ἀφ' ἑνὸς ἐλπίδας νέας ζωῆς παραγνωρισθέντων δικαιωμάτων εἰς τὰς χώρας τῆς Νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἀνοίγουν τὰς κατακτητικὰς ὀρέξεις ξένων ἐπὶ τμημάτων τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείας.

Καὶ τότε, τότε ξεχνώντας γιὰ μιὰ στιγμή τὰ χρονογραφήματά σου τῆς σμυρναϊκῆς ζωῆς, καὶ τ' ἀλησμόνητά σου τραγούδια, πού τραγουδοῦσαν τὰ λαχταριστὰ γλέντια καὶ τοὺς χορούς καὶ τὰ χωριάτικα πανηγύρια καὶ τὴν κορμοστασιὰ τῶν κοριτσιῶν «πούχαν τὸ γέλιο σύντροφο καὶ τὴν ἀγάπη «δρέφι», καὶ τὴς μελαχροινῆς «τὴς ὁμορφίης τοῦ κόσμου» «πού θὰ τοὺς ἐπρεπαν σεράγια», κι' ὅλες τὴς ξεχωριστὰς καὶ μονάκριβες παρθένες κάθε χαρούμενης γειτονιάς καὶ κάθε χωριοῦ μιᾶς ἀξέχαστης χώρας, «πού δὲν πουλοῦν τὰ κάλλη τους καὶ τῆς τιμῆς τὰ κρίνα», — ἄρχισες «παλληκάρη καὶ στὴ δίψα καὶ στὸν πόνο, ὅπως ἦσαν καὶ στὴν ἀγάπη παλληκάρη», νὰ τραγουδᾷς τὰ παλληκαρίσια σου «Τραγούδια τοῦ Γένους», τοῦ Γένους τοῦ δικοῦ μας «πού δὲν ἔχει μήτε ἀρχὴ μήτε στερνά», πού εἶναι «πλούσιος καλαμιῶνας φορμύγγων», παντοτεινὸς καὶ πανώριος ποταμὸς «πού κυλᾷ ἀπὸ πηγὴ πού βρῖσκεται στὰ βάθη τῆς αἰωνιότητος» μέσα «σὲ κοίτη ἀπὸ δάφνες».

Καὶ μὲ τέτοια περήφανη ἀντίληψη, σὰν τὸ περήφανο ἀνάστημά σου, τὰ τραγούδια σου αὐτὰ δὲν μπορούσαν νὰ εἶναι τραγούδια ἐχθρας ταπεινῆς.

Ὅπως τὸ διαλαλοῦσες ὁ ἴδιος, «δὲν ἐνωθεῖς στὴν ψυχὴ κάκια γιὰ τὴ χώρα πούχεξ ζήσει ἀπ' τὴν ζωὴ τῆς». Ἦταν τραγούδια ἀδελφώσυνης, πού ἐζήτησαν τὴν δικαιοσύνην ὄχι ἀπὸ δι-

καστήρια διεθνή, ἀλλ' ἀπὸ αὐτοὺς ἐκείνους ποὺ ἄρχισαν νὰ λησμονοῦν τῆς δικαιοσύνης τὴν ἀνάγκην. . . Ἦσαν τραγούδια ποιητοῦ, ἀλλὰ καὶ τραγούδια διπλωμάτου συντηρητικοῦ καὶ συγχρόνως καὶ ἱερέως τῆς Θέμιδος.

Ἔτσι, τραγουδιστῆς λειτουργός, στέλνεις ἀδιστακτὰ τὸν ἴδιον ἐκεῖνο χρόνο τοῦ 1913 τὸ περίφημο γράμμα σου στὸν D'Annunzio: «Γιὰ τῆς Νεραΐδας θάλασσας τὰ δώδεκα νησιά», ζητώντας ἀπὸ τὸν μεγαλόστομο ποιητὴ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς κράχτης τοῦ δικαίου, γιὰ νὰ στεφανώσῃ μὲ κρίνα τῆς Ἀγάπης τὸ Ἄγαλμα, καὶ παίρνοντας τὸ μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, τὸ νερὸ τοῦ Μέλῃ, τὴν λαλιά τοῦ Νέστορα, τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ φῶς, τὸ νέκταρ τῶν Θεῶν, νὰ γλυκάνῃ, νὰ ξεπλύνῃ, νὰ μερέψῃ καὶ νὰ φέξῃ, αὐτὸς κερραστῆς μέγας μὲς στῶν παθῶν τὴν ἐχθρητα, τῆς φιλίας τὸ πιστό, ποὺ θὰ βρέξῃ τίς ψυχὰς καὶ τὰ γείλια γιὰ νὰ σβύσῃ ὁ κόσμος τῆς στιγμῆς καὶ γιὰ νὰ βγῇ ὁ πρῶτος ὁ ἄλλος, ποὺ εἶχε Θεὸ τὸν Ὀλυμπο καὶ ναὸ τοῦ τὴν Ἀθήνα.

Στὸ γράμμα σου δὲν πῆρες ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν D'Annunzio

Δὲν ἔμεινε ὁμοῦ καὶ ὅπως διόλου ἀναπάντητο.

Σοῦ ἀπάντησαν ἄλλοι. Καὶ οἱ ἄλλοι αὐτοὶ σὲ παρακάλεσαν εὐγενικὰ ν' ἀφίσης καὶ τὸ γραφεῖο σου τὸ δικηγορικὸ μαζί μὲ τὰ τραγούδια σου γιὰ τίς κοπελοῦδες τῶν γειτονιῶν καὶ τῶν χωριῶν μας καὶ τὰ γράμματα πρὸς δυσμάς, καὶ νὰ κάνῃς ἓνα μικρὸ ταξιδάκι πρὸς τὸν Ὀλυμπο ἢ στὴν Ἀθήνα, μαζί μὲ τὸν συνάδελφό μας Γαληνὸ Παλαιολόγο καὶ τὸν Ἀπόστολο Ψαλτώφ.

Σὰς εἶχα συνοδεύσει.

Μὲ τὸ χαμόγελο στ' ἀχειλί εἶχαμε ξενοχτήσει μαζί τὴν ἀξέχαστη ἐκείνη νυχτιὰ στὸ κατάστρωμα μικροῦ φιλόξενου σκάφους.

Συμφέροντα ξένων, τῶν ὁποίων σοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῆ τὴν ὑπεράσπισιν, ἐπιτυχάνουν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῶν διομολογήσεων, τὴν ἐπιστροφὴν σου στὴν ἀγαπημένην σου γενέτειραν.

Ἀλλὰ φθάνει ὁ τελευταῖος παγκόσμιος πόλεμος καὶ σὲ κλείνει ἐκεῖ. . .

Ἀπὸ μακρὰν παρακολουθῶ τὴν τύχην τῆς παρὰ τὸν Μέλῃν ἀγαπημένης μου γῆς.

Τὸ κάθε τί ποὺ γράφεται περὶ αὐτῆς εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς ξηνητεμένους Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως καὶ Εὐαγγέλιον.

Καὶ μεταξὺ τῶν τόσων ποὺ ἐγράψαν, τὸ «Ἡμερολόγιον ἑνὸς Σμυρναίου», — τὸ ἡμερολόγιόν σου, — τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα εἰς πλείστας ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας ἐδημοσιεύθησαν, στεφανώνει τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἀκούραστον δρᾶσιν σου.

Τὴν νίκην τῆς Ἑλλάδος στὰ Βαλκάνια τὴν πληρώνουν, ὅπως τὸ γραφές προβλεπτικά, οἱ Ἕλληνες στὴν Ἀνατολή· οἱ Ἕλληνες στὴν Ἀνατολή πληρώνουν καὶ τὴν νίκην τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς συμμάχους τῆς τοῦ Μεγάλου Πολέμου, καὶ οἱ Ἕλληνες στὴν Ἀνατολή πληρώνουν τέλος τὴν ἡττὰ τῆς ὀνειρεμένης πατρίδος των καὶ τὴν πληρώνουν ἀκριβὰ, μὲ τίς περιορισίες τους ὀλόκληρες, μὲ τὸ φευγὸ τους, μὲ τὸ αἷμα τους, μὲ τὴν τιμὴ τους.

Καὶ τότε, ἀφοῦ ὡς μέλος τῆς «Ἐθνικῆς Ἀμύνης», μαζί μὲ φυσιογνωμίες σμυρναϊκῆς ἀλησμόνητες, προσπάθησες μάταια νὰ σώσῃς ὅ,τι δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ σωθῆ, ἔρχεσαι στὴν Ἀθήνα, μαζί μὲ ὄλους, ἄστεγος, προσμένων τὸ ξένο ψωμί, ἔχων μπροστά σου ὡς μόνον φῶς τίς φλόγες τῆς βιβλιοθήκης σου καὶ τῶν καιομένων σου χειρογράφων, καὶ πρὸ τῶν ποδιῶν σου τὰ κουρελιασμένα σου ὄνειρα. . .

Ἄλλ' ὁμοῦ μαχητῆς ἀκούραστος, στηλώνεσαι καὶ πάλιν ὀρθὸς πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν προσφύγων Ἑλλήνων, γίνεσαι καὶ πάλιν δικηγόρος, ἐκλέγεσαι βουλευτῆς, τιμᾶσαι ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς, δημοσιεύεις ἄρθρα διὰ τὰ ἐμφανιζόμενα πολιτικὰ καὶ περιουσιακὰ ζητήματα, γράφεις μελέτας, τὰ «Χρονικά τῆς Ἀνατολῆς», τὰς «Ἀναμνήσεις» σου, τὸ «Χωρὶς Ναὸν καὶ χωρὶς Τάφον», καὶ συγχρόνως, τραγουδιστῆς ἀδιόρθωτος, ἱστορεῖς τ' «Ἀνιστόρητα», τὰ «Περασμένα καὶ Τωρινά», μᾶς δίδεις τὸ «Γκιουλιστάν» καὶ τραγουδᾷς τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀνατολῆς» ποῦ σοῦ βραβεύει ἡ Ἀκαδημία.

Τόση ἐργασία ἀπὸ τὴν ἀκούραστη νιότη ὡς τ' ἀκούραστα γεράματα, ἐργασία μισοῦ αἰῶνα, δὲν ἦτο δυνατόν, ἀγαπητέ μου Μιχαλάκη Ἀργυρόπουλε, ν' ἀφήσῃ ἀσυγκίνητους παλαιούς φίλους, ποὺ χρόνια τώρα παρακολουθοῦν μὲ ἀγάπη καὶ θαυμασμὸ τὴν φιλολογικὴ, δικηγορικὴ καὶ πατριωτικὴ δρᾶσιν σου.

Ἦμουν παιδί, μαθητῆς τοῦ Γυμνασίου, καὶ ἦσουν Ἐφορος, διὰ νὰ γίνῃς ἀργότερα Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Μεγάλῃς μας Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν.

Ἐσπούδαζα νομικὰ καὶ ἦσο ἤδη παλαιὸς δικηγόρος.

Ἐτυχε συχνὰ νὰ συναντηθῶμεν ὡς ἀντίδικοι ἢ ὡς συνεργάται. Οὕτως ἢ ἄλλως ἐθαύμαζα πάντοτε τὴν ἐργατικότητά σου, τὸν πατριωτισμὸ σου, καὶ ὅλα τὰ ἀνώτερα ἰδανικά, τὰ ὁποῖα δὲν ἔπαυσαν νὰ φωτίζουν τὸ εὐθύγραμμα βᾶδισμά σου.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ τόσοι φίλοι καὶ θαυμασταὶ σου μοῦ ἔδωσαν σήμερα τὴν μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ σὲ προσφωνήσω πρῶτος στὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν ἡμέραν τῶν ἀδαμαντίνων σου γάμων μὲ τὴν ἐπιστήμην καὶ μὲ τὴν τέχνην.

Εἶθε ἡ στοργικὴ μου φωνή, ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὰς εὐχὰς χιλιάδων, νὰ διπλασιάσῃ τῆς ζωῆς σου τὸ θάρρος, διὰ νὰ κατορθώσῃς, θαλερὸς πάντοτε, νὰ γεμίσῃς διὰ τῆς ἐργασίας σου, μὲ ἄνθη καὶ μὲ καρποὺς, τὸ χάος ποὺ ἀνοιξεν ἀπρόσδεκτος σεισμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χαμένης πατρίδος.

ΣΤ. ΣΕΦΕΡΙΑΔΗΣ

Δημοσθένης Ροῦσσος

Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1938 ἀπέθανεν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ καθηγητῆς Δημοσθένης Ροῦσσος. Γεννηθεὶς τῷ 1869 εἰς τὴν Περίστασιν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὁ Ροῦσσος ἦτο ἀπὸ τοῦ 1915 τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Βυζαντιολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βουκουρεστίου.